

**ARTYŚCI WOBEC TRADYCJI
SZLACHECKIEJ – OBRAZ
DWORU W LITERATURZE**

**BEATA ZIELIŃSKA
TADEUSZ BANOWSKI**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących
w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego
w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Sabina Furgoń
Dorota Dąbrowska
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Artyści wobec tradycji szlacheckiej – obraz dworu w literaturze

Klasa / czas trwania zajęć:

klasa III / 90 minut

Cele:

Uczeń:

- określa sposób funkcjonowania motywu;
- wskazuje funkcję aluzji literackiej;
- wyjaśnia znaczenie dosłowne i metaforyczne;
- wyjaśnia celowość zastosowania ironii w tekście;
- ocenia zachowanie bohaterów;
- przedstawia własne opinie;
- rozwija kompetencje: w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się, obywatelskie, kompetencje w zakresie przedsiębiorczości, w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Metody/techniki/formy pracy:

- praca z tekstem literackim;
- dyskusja;
- praca w grupach, zespołowa;
- mapa myśli.

Środki dydaktyczne:

- *Pan Tadeusz*, reż. Andrzej Wajda;
- *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej;
- *Przedwiośnie* Stefana Żeromskiego.

Opis przebiegu lekcji:

Przed lekcją uczniowie otrzymują polecenie, by przypomnieli sobie *Nad Niemnem* Orzeszkowej i motyw dworku w *Panu Tadeuszu* Mickiewicza.

Część wstępna:

Uczniowie oglądają fragment adaptacji filmowej *Pana Tadeusza*, przedstawiającej dworek. Przypominają znaczenie opisu dworku w *Soplicowie* (lektura omówiona w szkole podstawowej) i określają funkcję jego idealizacji.

Część właściwa:

Uczniowie pracują w czterech grupach, wykonując polecenia do wcześniej omówionych tekstów (*E. Orzeszkowa, Nad Niemnem; S. Żeromski, Przedwiośnie*). Polecenia do pracy w grupach:

Grupa 1: Wskaż jak zmieniała się rola szlachty w kolejnych epokach.

Grupa 2: Przedstaw sytuację szlachty, zwracając uwagę na sposób ich ukazania.

Grupa 3: Określ funkcję ironii w utworach.

Grupa 4: Scharakteryzuj mieszkańców dworu.

Uczniowie prezentują efekty pracy, na tablicy tworząc dwie mapy myśli, każda dla innej lektury. Odnoszą wnioski do *Pana Tadeusza*, wskazując na podobieństwa i różnice w sposobie przedstawienia szlachty.

Część podsumowująca:

Uczniowie określają, na czym polega aluzja literacka. Wymieniają rozpoznawalne jej płaszczyzny. Wyciągają wnioski dotyczące znaczenia aluzji literackiej w *Przedwiośniu* S. Żeromskiego oraz określają nawiązania do *Pana Tadeusza* w *Nad Niemnem* E. Orzeszkowej.

Komentarz metodyczny

Lekcję należy przeprowadzić po omówieniu *Przedwiośnia*; temat można potraktować jako sposób porządkowania wiedzy i szukania kontekstów kulturowych. Przed lekcją uczniowie otrzymują polecenie, by przypomnieli sobie *Nad Niemnem* Orzeszkowej. Lekcję można wzbogacić o fragment filmu *Przedwiośnie*, ale wtedy należy wydłużyć czas realizacji. Dla uczniów ze SPE warto przygotować karty pracy porządkujące wnioski z lekcji. Lekcja wymaga wykorzystania wiedzy i umiejętności, warto nagrodzić uczniów, którzy będą szczególnie aktywni na zajęciach. Zastosowane w lekcji metody kształtują umiejętność pracy w zespole, która jest elementem ułatwiającym komunikację i wspólne dochodzenie do rozwiązania problemu, oraz wykorzystuje formę argumentacji – stanowi to ważne elementy na rynku pracy. W lekcji kształcone są kompetencje: w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, wielojęzyczności, nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii, osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy, wykorzystać mocne strony ucznia, tworzyć atmosferę pracy sprzyjającą budowaniu pozytywnych emocji i doświadczeń, dostosować materiały i narzędzia do warunków i możliwości ucznia (np. w materiałach tekstowych powiększyć czcionkę, zastosować zakreślenia), dostosować wymagania edukacyjne, stopień, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu i udzielić wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską, stosować ocenianie kształtujące, wspierające ucznia, połączone z samooceną i oceną koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet

za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a w których miejscach popełnił błędy, w jaki sposób może uzupełnić braki oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności.